

Семеняка В.Ю.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
Науковий керівник: Гарманчук Л.В.,
доктор біологічних наук, професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
leriaasemeniaka@gmail.com

ДЕГРАДАЦІЯ СВІТОВИХ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

У сучасних умовах розвитку людства проблема деградації земель набула планетарного характеру. Незважаючи на шкідливий вплив деградації земель або виснаження ґрунтових поживних речовин, світ продовжує рухатися в тому ж напрямку. Хоча шукають варіанти сталого розвитку, далекосяжні загрози та наслідки деградації земель в основному ігноруються. Ця проблема все ще залишається поза полем зору міжнародного співтовариства.

Земля є універсальним природним ресурсом, без якого практично не може існувати жодна галузь економічної діяльності людини, ні промисловість, ні транспорт, ні, крім того, сільське господарство та тваринництво. Рівень і якість береться із ґрунту, це залежить від його основних компонентів: ґрунту та його родючості. Органічна речовина ґрунту, отримана з рослинності, підтримується певним типом ґрунту, є важливим компонентом, який контролює її родючість.

У таблиці 1 видно, що сільськогосподарські угіддя займають лише 37% світового земельного фонду. Включаючи найцінніші орні землі та багаторічні культури, які забезпечують 88% необхідних людям їжі, вони становлять лише 11%. Звичайно, трави також відіграють важливу роль (до них належать природні та вдосконалені пасовища та луки, культури, що використовуються для випасу). Однак з площею майже в два з половиною рази перевищує поверхню ріллі, вони забезпечують лише 10% світового сільськогосподарського виробництва.

Більша частина земель піддається деградації. Під деградацією земель розуміють процес погіршення корисних властивостей та родючості ґрунтів як наслідок впливу природних або антропогенних факторів. Ця деградація відбувалася протягом історії людства. І сьогодні, в результаті деградації ґрунтів, щороку в середньому від світового сільськогосподарського обороту вилучається від 8 до 10 мільйонів гектарів і, за максимальними оцінками, навіть від 15 до 20 мільйонів гектарів продуктивної землі.

Таблиця 1.

Площа світового земельного фонду

Головні категорії земель	млн га	%
Землі сільськогосподарського призначення	4846,1	37,1
у тому числі		
- рілля	1345,3	10,3
- багаторічні насадження	105,5	0,8
- пасовища	3395,3	26,0
Ліси	4138,0	31,7
Інші землі	4061,3	31,2
Всього	13045,4	100,0

Загальна площа деградованих земель особливо велика в Азії, Африці та Південній Америці. Частка цієї землі є найвищою в Європі, але перевищує загальносвітовий показник у Центральній Америці, Азії та Африці. З усіх видів деградації водна ерозія переважає у всіх регіонах. Центральна Америка та Африка характеризуються високою часткою високого та дуже високого рівня деградації. Що стосується факторів деградації, то не дивно, що в Африці та Австралії, по-перше, надмірний випас худоби, в Азії та Південній Америці - вирубка лісів, а в Північній Америці, Центральній та Європі - нестійке сільське господарство. На рисунку 1 представлені дані про деградацію світових земель.

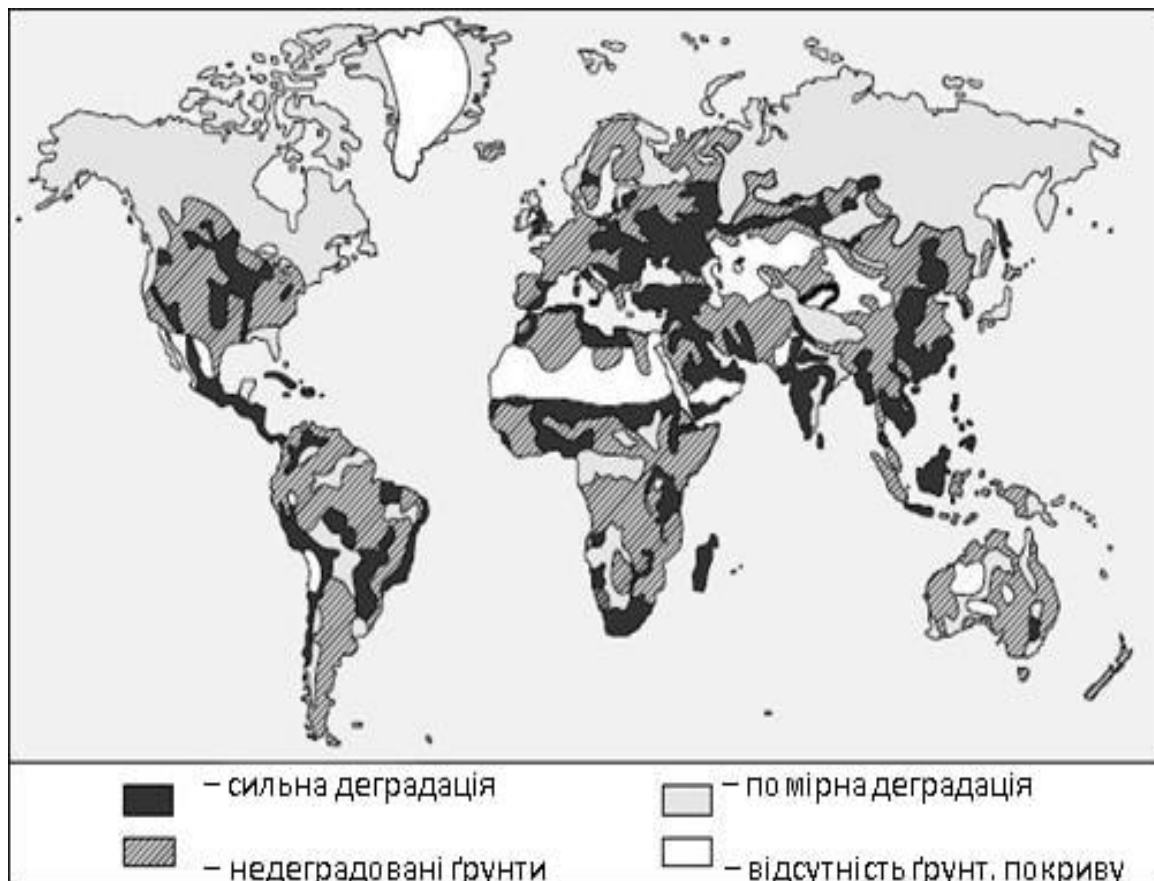


Рис.1. Степінь деградації світових земель

Деградаційні процеси, особливо ерозія, широко поширені як в Україні, так і в усьому світі. Зрозуміло, що наявність таких процесів вимагає швидких і рішучих дій по локалізації та припинення негативних явищ. Важливу роль в цьому відіграє державна політика в галузі охорони ґрунтів. Україна повинна наблизити систему захисту природних ресурсів до європейських стандартів і виконати поставлені умови, справедливі для всіх країн. Державна політика повинна проводитися відповідно до європейських норм в напрямку створення єдиної системи моніторингу деградованих земель, яка забезпечить адекватну інформаційну підтримку для подальшого прогнозування і контролю розвитку деградаційних процесів. У регіонах з бурхливим розвитком деградаційних процесів необхідно використовувати існуючий світовий досвід боротьби з деградацією, використовуючи різні наукові підходи.